

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія

**ПЕДАГОГІКА
СОЦІАЛЬНА РОБОТА**

Випуск 22

Ужгород – 2011

УДК 371; 378; 364
ББК 88.8

Науковий вісник Ужгородського національного університету:
Серія «Педагогіка. Соціальна робота». – № 22

Редакційна колегія

- Головний редактор: **Козубовська І.В.**
*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри соціальної роботи УжНУ*
- Заступник головного редактора: **Бартош О.П.**
*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціології і соціальної роботи УжНУ*
- Відповідальний секретар: **Опачко М.В.**
*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки УжНУ*
- Члени редколегії: **Гвоздяк О.М.** *кандидат педагогічних наук,
професор, проректор УжНУ*
Завгородня Т.К. *доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки УжНУ*
Староста В.І. *доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки УжНУ*
Щербан Т.Д. *доктор психологічних наук,
професор кафедри психології УжНУ*
Поліщук В.А. *доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри
соціальної роботи Тернопільського національного педагогічного
університету ім.В.Гнатюка*
Поліщук Ю.Й. *доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри
соціальної педагогіки Тернопільського національного педагогічного
університету ім.В.Гнатюка*

**Рекомендовано до друку Вченою Радою
Ужгородського національного університету,
протокол № 10 від 24 листопада 2011 року**

Журнал включено до переліку наукових фахових видань
з педагогічних дисциплін, затвердженого постановою
Президії ВАК України № 1-05/4 від 26 травня 2010 року.

ЗМІСТ

Акіншева Ірина. СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ПОНЯТТЯ ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ.....	7
Бабинець Мирослава. ФОРМУВАННЯ УМІНЬ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕНЕДЖМЕНТУ	8
Бец Юрій. СТАН СФОРМОВАНOSTI ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ.....	10
Блажук Олександр. ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	14
Бовтрук Алла, Меняйлов Сергій, Сліпухіна Ірина. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ ФІЗИКИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	17
Бондаренко Вікторія. СОЦІАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ, У ПЕРІОД РОЗВИТКУ ЦЕРКОВНО-ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ (З ХІV ДО ХVІІ СТ.)	19
Васів Сергій. АВТОРСЬКА ПРОГРАМА ФОРМУВАННЯ ПРАКТИЧНИХ УМІНЬ ГОТОВНОСТІ ДО ФІЗИЧНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ	21
Гончаренко Тетяна. СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ПРОЕКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ФІЗИКИ	24
Грабчак Дімітрій, Шарко Валентина. ПРОФОРІЄНТАЦІЙНА РОБОТА У ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ ЯК МЕТОДИЧНА ПРОБЛЕМА	27
Грищенко Надія. ПОЗАНАВЧАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ВНЗ У СУЧАСНИХ УМОВАХ	31
Данченко Ірина. САМОСТІЙНА РОБОТА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЗРІЛОСТІ СТУДЕНТІВ	34
Дацків Ірина. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ І СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ НА ЗАКАРПАТТІ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ-ПОЧАТОК ХХ СТОЛІТТЯ.....	37
Делянченко Віталій. ПЕДАГОГІЧНА МОДЕЛЬ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ	39
Демиденко Тетяна. ПЕДАГОГІЧНА ПОЗИЦІЯ БАТЬКІВ У ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ	43
Дяков Святослав. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ ТАКТИКО-СТРОЙОВИХ ЗАНЯТЬ З ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ ІНЖЕНЕРНИХ ВІЙСЬК	45
Желавський Олег. СУЧАСНІ АСПЕКТИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ СТУДЕНТАМ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	48
Зобенько Наталія. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ	51
Золотова Ганна. ФОРМУВАННЯ ІДЕЙ ПРОФІЛАКТИКИ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ У ТЕОРІЯХ ОСОБИСТОСТІ	53
Ігнатенко Катерина. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ СТВОРЕННЯ ПРИЙОМНОЇ СІМ'Ї Й ПІДГОТОВКИ ПРИЙОМНИХ БАТЬКІВ ДО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ-СИРИТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ.....	56
Канюк Олександра. ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ ІНШОМОВНОГО ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ НА БАКАЛАВРІАТІ	58
Караман Олена. РЕСОЦІАЛІЗАЦІЯ НЕПОВНОЛІТНІХ ЗАСУДЖЕНИХ ЯК ПРОЦЕС	62
Касьянова Олена. ТЕХНОЛОГІЯ ЗДІЙСНЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ РЕГІОНУ У СИСТЕМІ ЙОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО І КУЛЬТУРНО-ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ.....	66
Керестень Іштван. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ МОТИВАЦІЇ В УГОРЩИНІ	69
Кліщ Галина. ЗМІСТ ТА ФОРМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ У МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІНСБРУКА.....	70
Козубовська Ірина. МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ОСВІТИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ.....	75
Косович Ольга. ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОДНА З ФОРМ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ	76
Кофанова Олена. ХІМІЧНИЙ СКЛАДНИК ПРОГРАМ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ЕКОЛОГІВ У ВНЗ КИТАЮ ТА СІНГАПУРА.....	78
Краснова Наталія. СИСТЕМА РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З ПІДГОТОВКИ ВИПУСКНИКІВ ІНТЕРНАТНОГО ТИПУ ДО САМОСТІЙНОГО ЖИТТЯ.....	83
Лабінська Богдана. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗМІШАНОГО МЕТОДУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ (1918–1939 рр.).....	86
Лакуста Тетяна. ПРИЧИНИ ПОЯВИ НЕПОВНИХ СІМЕЙ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	88
Лещук Галина. СОЦІАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА КАТЕГОРІЯ	90
Ліскович Олена. ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ У НАВЧАННІ ФІЗИКИ.....	92
Матвійчук Олексій, Подласов Сергій, Бурмістров Олександр. АНАЛІЗ ЧИННИКІВ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ З ФІЗИКИ У ВИЩІЙ ТЕХНІЧНІЙ ШКОЛІ.....	96
Олійник Галина. ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЕЙ У МАБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ.....	99
Опачко Магдалина. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ УЧНІВ	101
Оришко Світлана. ВИХОВАННЯ СУЧАСНИХ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗАСОБАМИ ТУРИСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	105

компетенції являються необхідною базою для изучения професійно орієнтованих і спеціальних дисциплін. Недостаточний или неудовлетворительный уровень химической подготовки специалистов-экологов не только создает предпосылки для замедления развития многих отраслей народного хозяйства, но и составляет угрозу для будущего нашего и последующих поколений.

Ключевые слова: экологическая безопасность, химическая подготовка, бакалавр экологии, учебный процесс

The author of the article has considered the chemical component role in the higher environmental education and in providing the balanced development and ecological safety of Ukraine. It has been set, that chemical knowledge is in the heart of professional education of bachelors of ecology at technical universities. Chemical training is the necessary component of environmental education and provides the fundamental education of students-environmentalists as well as their world outlook education. The insufficient or unsatisfactory level of chemical knowledge of future specialists-environmentalists slows down the national economy development and also threatens the future of our and subsequent generations.

Key words: Ecological safety, chemical training, bachelor of Ecology, educational process, environmental engineering education

УДК 37.013.42

СИСТЕМА РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З ПІДГОТОВКИ ВИПУСКНИКІВ ІНТЕРНАТНОГО ТИПУ ДО САМОСТІЙНОГО ЖИТТЯ

Краснова Наталія Павлівна,
м.Луганськ

У даній статті наданий аналіз поняття «система» у педагогічній, соціально-педагогічній діяльності; розкриваються ознаки системи роботи соціального педагога інтернатного закладу, а також характеризуються компоненти соціально-педагогічної системи з підготовки випускників школи-інтернату до самостійного життя, а саме: мета, завдання, об'єкт, суб'єкт, зміст, форми та методи; характеризуються концептуальні засади системи.

Ключові слова: педагогічна система, соціально-педагогічна система, ознаки системи роботи соціального педагога інтернатного закладу, компоненти системи, концептуальні засади системи.

Об'єктивні суспільно-політичні обставини призводять до збільшення кількості дітей, які перебувають на утриманні держави. Причиною тому є нестабільність сімейних стосунків, що призводить до розлучень; народжуваність позашлюбних дітей; смертність осіб середнього віку, які мали дітей; надзвичайні ситуації; відмова від дітей.

Останнім часом сталися кризові зміни в структурі сімейних стосунків, оскільки батьки не в змозі забезпечити не лише соціально прийнятний, але й фізіологічний рівень життя. Кинуті діти – це результат розпаду сімейних стосунків. Соціально сирітство набирає все більших масштабів. Цьому значною мірою сприяє відсутність в країні соціально-психологічно-економічної підтримки дезадаптованих батьків, які приймають рішення про відмову від дітей.

З метою захисту інтересів дітей-сиріт і дітей, які не мають належного батьківського піклування у державі існують різні типи інтернатних закладів. Найголовніші соціально-педагогічні функції цих закладів становлять діяду – формування інтелектуального потенціалу для оновлення суспільства з метою просування його гуманістичних засад, що визначають здатність цивілізації до власного відтворення, розвитку і життя.

Діти, які перебувають у таких закладах, переживають психологічні та емоційні деривації, вони відірвані від реального життя, перебуваючи в певній соціальній ізоляції. По суті всі вихованці дитячих будинків та шкіл-інтернатів перенесли психологічну травму, яка може мати первинні і вторинні наслідки для розвитку особистості. Почасти вони перебувають у стані особливої соціально-педагогічної занедбаності, мають сформований комплекс покинутої, а отже, нікому не потрібної дитини. Це стає підґрунтям для виникнення почуття меншовартості [7].

Умови суспільного виховання, імітація сімейного життя, відсутність природних зв'язків ставе вольової поведінки, недостат-

ні емоційно-особистісні зв'язки породжують соціальний інфантилізм, комунікативні проблеми у дітей.

За таких умов школи-інтернати мають виконувати не лише освітньо-виховні функції, а й сприяти нормальній соціалізації особистості, її повноцінному розвитку, забезпечувати правову й психологічну захищеність вихованців та випускників. Значну роль у цьому відіграє соціальний педагог, професійна діяльність якого набуває цілеспрямованого характеру.

Все вищесказане обумовило вибір теми нашої статті, метою якої є – проаналізувати поняття «система» у соціально-педагогічній діяльності та розкрити структурні компоненти системи роботи соціального педагога з підготовки випускників інтернатного типу до самостійного життя.

Особливостями розвитку дітей-сиріт присвятили свої дослідження І. Дубровіна, М. Лисина, Н. Толстих, Л. Шипіцина; різні аспекти соціального сирітства розглядали Л. Байбородова, Л. Оліференко, С. Рибінський, Т. Шульга; питання, пов'язані з процесом адаптації дітей-сиріт знайшли своє відображення у працях Б. Куган (соціально-трудова адаптація), І. Горчакова (підготовка до сімейного життя), Л. Кочкина (підготовка до життєвого й професійного самовизначення). Однак, проблема створення системи роботи соціального педагога з підготовки випускників шкіл-інтернатів до самостійного життя не є досить вивченою.

У сучасній філософській науці система – це цілісність, частини якої (компоненти і підсистеми) настільки об'єднані між собою, що стосовно зовнішнього виступають як щось єдине, і це створює основу автономності системи, яка є відносно самостійною щодо існування і поведінки в навколишньому світі [6].

Система – це ціле, створене з частин і елементів цілеспрямованої діяльності і таке, що володіє новими властивостями, які відсутні в елементах і частинах, що його утворюють, а також це об'єктивна частина всесвіту, що включає схожі і сумісні елементи, що утворюють особливе ціле, яке взаємодіє із зовнішнім середовищем [5].

Н. Кузьміна вважає, що система – безліч взаємопов'язаних елементів, створюючих стійку єдність та цілісність, що володіє інтегральними властивостями та закономірностями [4].

Тобто система має свої особливості, які проявляються в аналізі діяльності у специфічній предметній галузі.

Структура системи – це сукупність істотних зв'язків між компонентами системи. Навколишнє середовище її – цілеспрямована, певна множина компонентів, які не є компонентами системи, але вони впливають на неї, або зумовлені нею. Функціонує система завдяки взаємодії компонентів, реалізації внутрішніх зв'язків і її зовнішніх відносин з навколишнім середовищем.

Основним у системі є визначення сукупності ознак і їх опис, що виступають критеріями її життєдіяльності. До базових властивостей системи можна віднести: наявність структури (ця властивість заснована на об'єктивному законі організації – законі самозбереження); управління (існує набір суб'єктів); залежність властивостей її складових компонентів (система може володіти властивостями, не притаманними її компонентами і може не мати властивостей своїх компонентів) [2].

До основних ознак системи відносяться:

- наявність сукупних компонентів, кожен з яких є мінімальною неповторною одиницею у межах даної системи. Кожен компонент системи виконує лише властиву саме йому функцію, яка може бути реалізована за умови його взаємозв'язку з іншими компонентами, тобто визначити компонент системи означає виокремити його структуру, спосіб зв'язку його складових елементів;
- наявність певних зв'язків та відношень між компонентами (взаємодії цих компонентів у системі визначає її структурну побудову). Життєдіяльність системи, її функціонування, властивості обумовлені не стільки окремими компонентами, скільки властивостями структури;
- наявність певного рівня цілісності, тобто наявність інтеграційних якостей, властивостей, що виникають внаслідок взаємодії її компонентів;
- наявність загальної структури, яка об'єднує всі компоненти системи; повнота комплексності компонентів, узгодженість всіх функцій;
- наявність зв'язків з іншими системами;
- специфічною ознакою системи є її ціліспрямованість [8].

До ознак соціально-педагогічної системи можна віднести:

1. Будь-яка система складається з компонентів, які безпосередньо утворюють ціле. Визначення компонентів явища, що вивчаються, відбувається з урахуванням їх «місця» в цілісності. Взаємодія компонентів цілого обумовлює наявність нових «системних» якостей, які не властиві компонентом, а є результатом їх інтеграції.

2. Уявлення про цілісність системи конкретизується через поняття зв'язку. Система – це не просто сукупність компонентів, а їх цілісна множина, що з'єднується системоутворюючими зв'язками. Завдяки останнім комплекс компонентів перетворюється на органічне ціле коли всі компоненти пов'язані між собою і зміна одного з них веде до зміни всіх інших.

3. Сукупність зв'язків зумовлює поняття структури і організації системи, що відображають її будову і внутрішню форму, комплекс специфічних відносин між компонентами цілого.

4. Ієрархічна побудова системи (впорядкована послідовність компонентів і рівнів їх взаємозв'язку) визначається різноманіттям компонентів та системних зв'язків. Ієрархія виявляється в тому, що кожен компонент системи є об'єктом дії не одного, безпосередньо пов'язаного з ним компонента, а всім.

5. Способом регулювання системи як багаторівневої ієрархії виступає процес управління, для якого характерними є різні форми і способи зв'язку, які забезпечують системі оптимальне функціонування і розвиток. Функціонування – джерело й спосіб життєдіяльності системи. Саме у процесі функціонування виникають передумови для переходу системи на вищий рівень її вдосконалення. Виконуючи своє призначення компоненти системи сприяють досягненню, перш за все, специфічних частково-системних цілей. Останні ж, у свою чергу, є засобом досягнення загальної мети.

6. Наявність управління сприяє необхідному пошуку і формуванню системоутворюючого компонента, який об'єднує множини в єдине ціле. Під системоутворюючими чинниками розуміють всі явища, сили, речі, зв'язки й стосунки, які призводять до утворення системи. Системоутворюючим чинником може бути результат функціонування системи, регулярні та іррегулярні сили, сьогодення або майбутнє. З точки зору управління соціально-педагогічними системами об'єднуючим компонентом у єдине ціле виступає мета, яка вимагає засобів і дій з її реалізації. Дії системи, її елементів із застосуванням певних засобів для досягнення мети є засобом життєдіяльності системи [1].

Педагогічна система у закладах інтернатного типу міцно асоціюється з педагогічно організованим мікросередовищем, і, навпаки, соціально-педагогічна система функціонує і педагогічно неорганізованому зовнішньому соціальному середовищі, таким чином соціально-педагогічну систему можна назвати соціалізуючою системою.

Соціально-педагогічна система впливає на процес формування особистості не стільки як педагогічний фактор, а як соціально-психологічний феномен, під котрим розуміється комплекс міжособистісних відносин, психологічних впливів і взаємовпливів, психологічних впливів і взаємодій, спілкування, тобто система соціального становлення особи. Доцільно наголосити на «взаємодії», але не окремих факторів чи компонентів системи, а на взаємодії окремих інфраструктур, які в середині мають систему соціалізуючого впливу: ціле покладання (цілі, завдання, функції), зміст, технології (засоби, форми, методи), форми управління. Внутрішня єдність всіх аспектів соціалізуючої системи створює умови для формування у вихованців та випускників інтернатних закладів життєвої позиції, стилю життя.

Необхідність системного підходу до виховання випливає з того, що особистість людини формується й розвивається в результаті впливу багато чисельних факторів об'єктивних і суб'єктивних, природних і суспільних, внутрішніх і зовнішніх, залежних і незалежних від волі та свідомості людей, діючих стихійно або узгоджено з певною метою.

Соціально-педагогічна робота з підготовки випускників закладів інтернатного типу до самостійного життя спрямована на створення умов соціалізації, всебічного розвитку особистості, задоволення її культурних і духовних потреб чи відновлення соціально схвалених способів життєдіяльності людини.

Загальними принципами соціально-педагогічної системи можуть стати:

- відповідність потребам (орієнтування змісту, форм та методів роботи на задоволення потреби випускників шкіл-інтернату у набутті певних знань і навичок);
- комплексність (налагодження співпраці з іншими інституціями, у тому числі за місцем повернення дитини);
- реалістичність (планування реалістичних заходів, виконання посильних завдань);
- спрямованість на розвиток власної активності (робота у напрямку позитивної позиції особистості щодо власної спроможності вирішувати проблеми у самостійному житті);
- практичність (акцентування уваги на тому, як і де можна використувати отримані знання та вміння).

Компонентами соціально-педагогічної системи з підготовки випускників інтернатного типу до самостійного життя є: мета, об'єкт, суб'єкт, зміст, організаційні форми та методи.

Метою такої системи є підготовка випускників школи-інтернату до самостійного життя.

Виходячи з мети можна визначити комплекс завдань, а саме:

1. Сформуванню у вихованців інтернату уявлення про людину як про цілісну біосоціальну систему, що існує за законами суспільства.
2. Роз'яснити випускникам школи-інтернату сутність і зміст соціальних відносин.
3. Сформуванню культури, адекватну соціальним нормам поведінки засобами впровадження перспективних технологій.

Об'єктом соціально-педагогічної системи виступають випускники школи-інтернату.

До основних характеристик юнацького віку можна віднести: природно-культурні (завершення гармонізації всіх систем організму, стабілізація всіх життєвих сил); соціально-культурні (адаптація до соціальних ролей і стосунків дорослих, оволодіння знаннями, уміннями і нормами, необхідними для виконання соціальних ролей); соціально-психологічні (знаходження почуття ідентичності та індивідуальності, здібності до інтимної психологічної близькості, самоствердження через самореалізацію з особами різної статі й відповідності соціальним ролям, що виконуються) [3].

Таким чином, представник юнацького віку – це особа, яка перебуває на стадії завершення психічного, фізичного, соціального формування, і саме через це потребує підтримки, яка б сприяла

позитивному формуванню особи.

Відмінною рисою сьогоденішнього молодого покоління і, зокрема, випускників інтернату, виявляється відсутність ціннісних соціальних орієнтирів. Руйнування традиційних норм соціалізації, яка на сьогодні характеризується соціальною невизначеністю життєвого шляху, з одного боку, збільшило особисту відповідальність молодих людей за своє життя, поставити їх перед необхідністю вибору, а з іншого – розкрило неготовність багатьох з них включитися у нові суспільні відносини. Вибір життєвого шляху молодій людині став визначатися не здібностями та інтересами, а конкретними обставинами.

Суб'єктом, як наступним компонентом системи соціально-педагогічної роботи з підготовки випускників інтернатного закладу до самостійного життя, виступають адміністрація школи-інтернату, педагогічний колектив, соціальний педагог. Кожен із суб'єктів має певні обов'язки відносно організації й цілісного функціонування системи.

Зміст означеної системи включає основні напрями формування готовності випускників інтернатних закладів до самостійного життя та діяльності:

- розвиток індивідуальності та становлення ідентичності, вироблення індивідуальної життєвої стратегії, надання можливостей і умов для самопізнання;
- оволодіння структурою діяльності та профорієнтаційна підготовка, що представляють собою формування навичок постановки цілей, вибору засобів їх досягнення, планування, оцінка результатів; формування уявлень про майбутню професію, надання допомоги в професійному самовизначенні; формування стійких інтересів до праці, уявлень про необхідність праці в житті людини, виховання працьовитості та розвиток працездатності;
- адаптованість до сімейного життя, тобто формування потреби у створенні сім'ї, розуміння сімейних відносин, розвиток комунікативних навичок для встановлення міжособистісних відносин, позитивне ставлення до навколишнього світу.

До умов підготовки вихованців шкіл-інтернатів до самостійного життя можна віднести:

- створення розвиваючого середовища і адаптативної системи освіти;
- корекційно-розвиваючу роботу (інтелектуальні та когнітив-

но-емоційні процеси, формування навичок спілкування), яка включає й соціальну адаптацію;

- надання досвіду самостійного проживання після закінчення інтернатного закладу.

Форми і методи системи. Лише за умови поєднання індивідуальної та групової форм система буде повноцінно функціонувати. При індивідуальній формі можна використовувати методи спостереження, бесіди, консультування; групова – включає міні-лекції, наради, тренінги, тестування, практикуми.

Означені форми та методи системи роботи соціального педагога з підготовки випускників інтернатного типу до самостійного життя спрямовані на:

- зняття психологічної напруженості вихованців перед виходом із інтернатного закладу;
- формування навичок самостійного та відповідального прийняття рішень; орієнтація на вірний вибір професії з урахуванням здібностей, інтересів юнака та дівчини та потреб регіону;
- усвідомлення випускниками школи-інтернату юридичних норм щодо соціального захисту власних прав;
- вирішення питань комунікації, налагодження контактів з іншими людьми, виходу з конфліктних ситуацій; оволодіння навичками самообслуговування, побутового забезпечення життєдіяльності.

Для визначення ефективності системи роботи соціального педагога з підготовки випускників інтернатного типу до самостійного життя можуть бути використані наступні критерії:

- адаптованість випускників інтернатних закладів до сімейного життя;
- підготовка до обрання майбутньої професії; готовність до повсякденного життя.

Таким чином, система роботи соціального педагога з підготовки випускників інтернатного типу до самостійного життя має наступні концептуальні засади: при її розробці треба спиратися на системний підхід; цілісні властивості системи утворюються лише в результаті взаємодії визначених елементів; соціально-педагогічна робота виступає в формі виваженого підбору компонентів; форми і методи підбираються за принципами адекватності, доцільності, гуманності, наступності, а тому повинні діяти інтегративно й нерозривно.

Література та джерела

1. Воспитательная система школы: аспект моделирования: Учеб.-метод. пособие / Авт.-сост. Л. Байбородова. – Псков, 1994. – 213 с.
2. Воспитательная система школы: проблемы управления / Под ред. В. Караковского. – М.: Октябрь, 1997. – 245 с.
3. Зотова О. Некоторые аспекты социально-психологической адаптации личности / О. Зотова // Психологические механизмы регуляции социального поведения. – М.: Наука, 1989. – 335 с.
4. Кузьмина Н. Методы системного педагогического исследования / Н. Кузьмина. – Л.: ЛГУ, 1982. – 132 с.
5. Новикова Л. Теория и практика воспитательных систем / Лариса Новикова. – М.: Владос, 1994. – 148 с.
6. Порыгин Б. Основы социально-психологической теории / Борис Порыгин. – М.: Мысль, 1971. – 351 с.
7. Сорочинська В. Організація роботи соціального педагога: Навч. посіб. / В. Сорочинська. – К.: Кондор, 2010. – 198 с.
8. Степанов Е. Создание системы воспитания: формы, методы и приемы / Евгений Степанов // Директор школы. – 2000. – № 2. – С.16-20

В данной статье дан анализ понятия «система» в педагогической, социально-педагогической деятельности; раскрываются признаки системы работы социального педагога интернатного типа, а также характеризуются компоненты социально-педагогической системы по подготовке выпускников школы-интерната к самостоятельной жизни, а именно: цель, задачи, объект, субъект, содержание, формы и методы; характеризуются концептуальные положения системы.

Ключевые слова: педагогическая система, социально-педагогическая система, признаки системы работы социального педагога интернатного учреждения, компоненты системы, концептуальные положения системы.

The author of the article has analysed the concept of "system" in the pedagogical, socio-pedagogical activity; revealed signs of the system of the social teacher work in the boarding school type, characterized the components of socio-pedagogical system in the preparing of boarding-school graduates for independent life, namely: objective, tasks, object, subject, content, forms and methods; conceptual provisions of the system have been characterized.

Key words: pedagogical, social-pedagogical system, signs of the system of social education in the boarding school, the components of the system, the conceptual position of the system.